

Leo Trotskij

Än en gång om centrismen

23 mars 1934

Kritiken i *De Fakkeln* av min artikel ("Fjärde Internationalen och centrismen") är i högsta grad karakteristisk för sammansättningen av OSP:s ledning, liksom för vänsterreformismen i allmänhet. Den förtjänar därför att analyseras.

Är det korrekt att huvudtendensen i världens arbetarrörelse består i omvandlingen av reformism till centrism? *De Fakkeln* ifrågasätter detta. Den är övertygad om att strävan att orientera rörelsen åt höger samtidigt kan observeras överallt. Den pekar därigenom på de franska neosocialisterna, det belgiska arbetarpartiet och den holländska socialdemokratin. De fakta som *De Fakkeln* pekar på bekräftar bara – när man vet hur de ska tolkas på ett marxistiskt vis – mitt påstående.

Varför kastades neosocialisterna ut från det gamla partiet? Därför att partiet själv styrde ut sig med centrism. Högerflygeln förändras till en konservativ, nationalistisk klick som inte har något mer med arbetarrörelsen att göra. Det belgiska exemplet är också ett talande fall. *De Fakkeln* påminner oss om Vanderveldes bedyrande nyligen om underdånighet inför kungen. Men det finns inget nytt i detta. De Mans plan är inte ny. Till innehållet såväl som genom dess författares erkännande, är planen inget annat än ett försök att suddas ut demarkationslinjen mellan reform och revolution. Just i detta ligger centrismens väsentliga innehåll.

Monarkistisk underdånighet antyder bara att vi måste skilja mellan centrism och centrism. Det finns ärliga centristiska stämningar bland massorna, och det finns medvetet lögnaktiga centristiska knep hos massornas gamla parlamentariska bedragare. Men dessa knep har blivit nödvändiga just på grund av partibasens skiftning åt vänster. I *allt väsentligt* är saken inte heller annorlunda med det brittiska Labourpartiet, även om fenomenet till tempo och form är helt annorlunda. MacDonald-klickens övergång till reaktionen å ena sidan, och ILP:s uteslutning från Labourpartiet å den andra, är två mycket betydelsefulla symptom på de ovan nämnda processerna.

Under den kommande perioden kommer vi oundvikligen att observera en ny utveckling av centristiska strömningar i Labourpartiet. Att den tyska socialdemokratiska ledningen med Wels, liksom austromarxismens ledare, nu klär sina kälkborgerliga fördomar i "revolutionens" språk är välkänt. I länder med en efterbliven politisk utveckling kan den socialdemokratiska apparaten inför hotande faror – fascismens tillväxt och samtidigt intern centristisk opposition – kosta på sig försöket att behålla sina positioner genom att klamra sig fast till höger, vid staten, och genom repression mot vänstern, mot sin egen opposition. Bildandet av OSP i Holland var det första steget i den gamla holländska socialdemokratins öppna sönderfall. Utvecklingen kommer att fortgå i denna riktning.

För den praktiska politiken i varje land är det naturligtvis mycket viktigt att hålla reda på inte bara den allmänna tendensen i utvecklingen, utan också de stadier genom vilka den passerar. För Holland, liksom för alla andra länder, är det emellertid viktigt att i tid känna igen den tidigare reformismens centristiska skyddsfärg, så att reformismen själv kommer att bekämpas inte med centristiska utan med marxistiska metoder.

Reformismen har historiskt sett fullständigt förlorat sin sociala grund. Utan reformer finns det ingen reformism, utan en välbärgad kapitalism inga reformer. Den högerreformistiska flygeln blir *antireformistisk* i den bemärkelsen att den hjälper bourgeoisie, direkt eller indirekt, att krossa arbetarklassens gamla landvinningar. Det är falskt att betrakta neosocialisterna som ett

arbetarparti. Splittringen försvagade inte det gamla franska socialistpartiet; den stärkte det eftersom partiet efter utrensningen åtnjuter större förtroende från arbetarna. Men det måste anpassa sig till detta förtroende, och formen för denna anpassning kallas centrism.

Vänstercentristiska grupperingar som OSP är inte medvetna om denna process som de utgör en beståndsdel av. Just därför att de känner sin principiella svaghet och sin oförmåga att ge arbetarklassen ett tydligt svar, måste de avleda arbetarnas uppmärksamhet från centrismisk sjukdom till reformistisk fara. I detta liknar de den gamla liberalismen, som alltid skrämde arbetarna med reaktionen för att hålla dem tillbaka från kampen mot liberalismen själv. Därför innehåller exempelvis OSP:s och SAP:s deklarerationer till ungdomskonferensen ingenting eller nästan ingenting om centrismen. Det är emellertid välkänt att det var just de partier som i det förflutna inte lät sig avhållas från en skoningslös kamp mot liberal vacklan som alltid visade sig vara de modigaste kämparna mot reaktionen. Detsamma är sant nu. De revolutionärer som är absolut oberoende av centrismen och betraktar den kritiskt och oförsonligt kommer att bäst bekämpa reformismen.

London-Amsterdambyrån är oförmögen att kämpa mot reformismen eftersom den är ett sällskap för ömsesidig hjälp för de vacklande och tvekande. *De Fakkelt* säger: "Byråns mål är att vinna så många anhängare som möjligt för Fjärde Internationalen." OSP kunde ha anslutit sig till Andra Internationalen med samma motivering. Att vi måste kämpa för Fjärde Internationalen överallt där det är möjligt står klart. Denna uppgift innebär emellertid en oförsonlig kamp mot Tranmäls förrädiska politik och givetvis inget vapenbrödraskap med honom. Att de under tiden "kritiserar" Tranmael gör saken värre, eftersom han bara kritiseras i den utsträckning som överenskommelsen med honom förblir obruten, dvs. enbart *uppenbar kritik* bedrivs som tjänar som ett skydd för det allt igenom reaktionära blocket. Den galante Shakespeareskådespelare som skulle spela hovets lejon var rädd för att skrämma de vackra damerna och röt därför mjukt, lika vekt som en kattunge. Våra högst respektabla vänstercentrister blir mycket sträva mot bolsjevikiska "sektarister"; gentemot tranmælarna kuttrar de som duvor.

De Fakkelt instämmer i vår karaktärisering av Komintern som byråkratisk centrism. Detta är emellertid bara läpparnas beaktännelse, eftersom hela arbetsalliansen med Amsterdambyrån inte är något annat än en förvissnad, sjuk upplaga av den ökända anglorska kommittén. Där kunde man också finna brittiska "vänstermän" av Finn Moes typ (1) som användes som bete av de verkliga ledarna. När de försvarar sitt brödraskap med Tranmael, upprepar *De Fakkelt*, liksom *Die Neue Front*, alla Stalins och Bucharins gamla argument ("massorna", "massorna" och återigen "massorna"!), men i en värre form.

Således kan jag inte erkänna giltigheten i ett enda argument som *De Fakkelt* anför mot min artikel, varigenom jag emellertid inte vill säga att det inte finns några brister i artikeln. Således skulle man exempelvis helt riktigt kunna peka ut att artikeln inte tillräckligt avslöjar centrismens praktiska och organisatoriska tillkortakommanden. Centrister tycker om att tala om illegalitet, om konspirativa underjordiska metoder. Som regel tar de emellertid inte sina egna ord på allvar. De tycker om att driva med den borgerliga demokratin; i praktiken visar de emellertid alltid ett naivt förtroende för den. När de till exempel sammankallar en internationell konferens, behandlas den som om det var fråga om en picknick, och resultatet är en katastrof med stora mänskliga offer. Om saken betraktas lite närmare, kommer man undantagslöst finna att en sådan organisatorisk hafsighet är förbunden med centrismens ideologiska löshet. Ve de som inte kan lära av erfarenheterna!

Det är sant att Fjärde Internationalens organisatoriska bas ännu är mycket snäv. Grunden för Tredje Internationalen var 1914 emellertid ännu snävare. Uppbyggnadsarbetet bestod

emellertid dock inte av krypande inför opportunistiska organisationer av NAP:s typ utan, tvärtom, av kamp för att befria arbetarna från sådana organisationers inflytande. Fjärde Internationalens verkliga initiativtagare börjar med marxistisk *kvalitet* för att sedan omvandla den till *masskvantitet*. Den lilla men härdade och välslipade yxan spräcker, hugger ner och formar kraftiga bjälkar. Vi måste börja med en yxa av stål. Även här är produktionsmedlen avgörande.

Beträffande OSP, som i alla andra fall, gör vi en distinktion mellan arbetarnas centrism, som bara är ett övergångsstadium för dem, och många ledares professionella centrism, bland vilka det också finns obotliga. Att vi kommer att möta majoriteten av OSP-arbetarna på vägen till Fjärde Internationalen – detta är vi alldeles säkra på.

Övers. Per-Olof Mattsson

ur Writings of Leon Trotsky (1933–34)

First edition

New York 1972: Pathfinder Press

Först tryckt i *The Militant* (New York) 21/4 1934

Noter

1. Vid sidan av de Finn Moe-typer till vänster som OSP och SAP står inför, har Tranmæl också sina Finn Moe-typer till höger, vars ansikten är vända mot kungens palats.